

Messias i Nya testamentet

INLEDNING

G. F. Händels ”Messias” skrevs på 1700-talet. Det är än idag ett verk som flitigt spelas världen över. Vad är det som har gjort ”Messias” så uppskattad? Det är naturligtvis musiken och sången men säkert också texten. Det anses vara en mästerlig komposition – både musikaliskt och textmässigt. Det är en fullödig presentation av evangeliet om Kristus, i form av ett antal bibelord som har tonsatts och fogats samman på ett mycket kreativt och teologiskt väl genomtänkt sätt.¹

”Messias” handlar alltså om Jesus Kristus, som Bibeln berättar om honom före, under och efter hans synliga liv på jorden. Han utgör grunden för historiens mest högtstående och sofistikerade civilisation – den västerländska. Trots att uppskattningen av Kristus och hans Ord dess värre har minskat kraftigt i vår kulturkrets sedan Händels dagar är Messias en känd beteckning även i vår tid. I samband med VM i fotboll 2010 lade jag märke till en rubrik till en artikel i en av våra större dagstidningar: ”Tysklands Messias”. Artikeln innehöll en presentation av det tyska lagets nyckelspelare inför kvartsfinalmatchen mot Argentina. Det intressanta, tyckte jag, var att beteckningen Messias användes på sportsidorna i en svensk dagstidning 2010 och det skedde helt utan någon förklaring. Det behövde helt enkelt inte förklaras. Och

det var inte en helt felaktig användning som förekom i artikeln. Messias är verkligen en nyckelperson eller ”frälsare” i de riktigt stora sammanhangen i världen – inte bara i VM 2010 utan för hela mänskligheten i alla tider.

1. NT:S HUVUDBUDSKAP: JESUS ÄR MESSIAS

Det är i den bibliska historien vi finner beteckningen Messias. I själv verket är Messias ett verkligt nyckelbegrepp i Bibeln – inte minst i Nya Testamentet (NT). Det kan med fog påstås att huvudbudskapet i NT är att Jesus är Messias, eller Kristus. I Petrus första predikan på pingstdagen var hans budskap att Jesus från Nasaret är Messias: ”Därför skall hela Israels folk veta att denne Jesus som ni korsfäste, honom har Gud gjort både till Herre och Messias” (Apg. 2:36). Budskapet är detsamma även vid andra tillfällen då Petrus talar (Apg. 3:18-20, 5:42).

Paulus som hade varit ledande i förföljelserna av de kristna blev omvänd och började predika. Vilket var hans budskap? ”Men Saulus fick allt större kraft och gjorde judarna som bodde i Damaskus svarslösa, när han bevisade att Jesus är Messias” (Apg. 9:22). När Paulus kom till Tessalonika var budskapet detsamma: ”Denne Jesus som jag predikar för er, han är Messias” (Apg. 17:3). I Korint ”var Paulus helt upptagen med att predika ordet och vittna för judarna att Jesus

är Messias” (Apg. 18:5).

En annan stor förkunnare var Apollos som predikade i Akaja: ”Han motbevisade eftertryckligt judarna, när han utifrån Skrifterna offentligt bevisade att Jesus är Messias” (Apg. 18:28).

Går vi till evangelierna ser vi detsamma. Johannes skriver i sitt evangelium om många olika tecken som Jesus gjorde och anger syftet med det: ”Men dessa har blivit nerskrivna, för att ni skall tro att Jesus är Messias, Guds Son, och för att ni genom tron skall ha liv i hans namn” (Joh. 20:31).²

NT:s huvudframställning av evangeliet återfinns i Romarbrevet, vars författare, Paulus, i brevet inledning presenterar sig som apostel med uppgift att förkunna ”Guds evangelium om Jesus Kristus” (Rom. 1:1, 4). Kristus är den grekiska motsvarigheten till det hebreiska Messias. Om Paulus hade använt sig av den hebreiska beteckningen i stället hade han sagt ”Guds evangelium om Jesus Messias”, dvs. att Jesus är den utlovade Messias.

Intrycket efter denna översiktliga undersökning är entydigt att summan av evangeliet är att Jesus är Messias.

a. Men vad betyder egentligen ordet Messias?

Det finns skäl att ställa sig den frågan, eftersom Messias verkligen är ett nyckelbegrepp i Bibeln. Det är kanske det allra viktigaste av alla bibliska begrepp. Då är det också viktigt att ha en god förståelse för vad det står för.

När vi närmar oss frågeställningen om Messias-begreppets innebörd i NT, märker vi snart att Messias-tanken i Palestina på Jesu tid var väl känd och etablerad. Matteus skvallrar om det redan i det andra kapitlet i sitt evangelium. Kung Herodes visar det genom sitt agerande vid tiden för Jesu födelse: ”Och han samlade folkets alla överstepräster och skriftlärda och frågade ut dem, var Messias skulle födas” (Matt. 2:4).³

b. Messias-begreppet förklaras inte i NT

Messias-begreppets innebörd förutsattes vara känt även för NT:s läsare. Därför finner vi inte heller en tydlig definition av Messias-begreppet. NT uppehåller sig i första hand vid påståendet att det är Jesus från Nasaret och ingen annan som är Messias, men ägnar inte någon större uppmärksamhet åt Messias-begreppet som sådant. Det handlar i stor utsträckning om att visa att en given bild av den utlovade Smorde stämmer alldeles på pricken med den person som föddes i Betlehem, växte upp i Nasaret och kallades Jesus.

c. Svaret får sökas i Gamla Testamentet

Vi måste därför söka oss längre tillbaka i tiden för att få svar på vår fråga om vad Messias egentligen står för. Enligt NT är det i Skrifterna, dvs. Gamla testamentet (GT), som bilden av Messias mejslas ut och tar form. Det finns därför anledning att söka efter Messias just i GT. Det är från Skrifterna som den Messias-föreställning kommer som levde så starkt bland Jesu samtida.

Den första iakttagelsen att göra är att beteckningen Messias inte över huvud taget förekommer i GT. Det kanske förvånar något mot bakgrund av att Messias inte är grekiska (som NT är skrivet på) utan hebreiska/aramaiska, dvs just det språk som GT är skrivet på. Kopplingen till GT finns emellertid och är mycket stark. Messias är nämligen den nytestamentliga beteckningen på något som förekommer i GT, i Skrifterna, dvs de skrifter som fanns på Jesu tid. Ordets användning är starkt knuten till just tiden för Jesu verksamhet på jorden. Varifrån kommer då ordet?

2. HUR FÖREKOMMER MESSIAS-BEGREPPET I GT?

Ordagrant betyder Messias varken frälsare eller nyckelperson. Det betyder ”den smorde”. Däremot är det korrekt att påstå att GT:s ”smorde” har just en nyckelroll i den Guds frälsningshistoria som GT i första

Messias-tanken var väl känd och etablerad i Palestina på Jesu tid.

hand skildrar. Beteckningen Messias används således inte, men själva saken möter ofta på de gammaltestamentliga skrifternas blad. Till det ska vi återkomma.

Om vi kort återvänder till NT kan vi konstatera att inte heller i de nytestamentliga breven eller i Uppenbarelseboken används ordet "Messias". Även det kanske kan överraska. Den enkla förklaringen är att i dessa delar av NT – som helt och hållet är skrivet på grekiska – används konsekvent den grekiska motsvarigheten till Messias, nämligen Kristus. Däremot förekommer beteckningen Messias ofta i Nya testamentets fyra evangelier. I evangelierna återfinns "Messias" 48 gånger och i hela NT 57 gånger. Messias nämns på tolv ställen hos Matteus.⁴ Åtta referenser finns hos Markus.⁵ Lukas använder begreppet Messias vid tolv tillfällen.⁶ Johannes har sexton referenser.⁷ Den som följt med noga kan då räkna ut att övriga nio ställen återfinns i Apostlagärningarna.⁸

Det betyder att Messias-begreppet i själva verket förekommer genomgående i hela NT. I evangelierna och Apostlagärningarna används både den grekiska beteckningen Kristus och den hebreiska, Messias, medan i övriga NT endast den grekiska formen brukas.

Till grund för vårt ord Messias ligger det hebreiska *masiab* (eller *mashiach*, NE). Ordet betyder "att smörja" och den smorde. Men när ordet *masiab* förekommer i GT är det översatt till just "smorde" eller "den smorde". Det står inte med "egennamnsformen" Messias. Ordet förekommer oftast i sammansättningen "Herrens *masiab*", dvs Herrens smorde eller Herrens Messias. Ett exempel finns i Psaltarens andra psalm: "... och furstarna rådslår med varandra mot Herren och hans Smorde" (Ps. 2:2). Här står egentligen Messias, dvs *masiab*, men så är Gamla testamentet inte översatt.⁹

a. Den smorde prästen

Vilka var det då (i GT) som smordes? Det var

tre olika uppdragstagare eller ämbetsbärare som smordes för sin uppgift. Det var för det första prästerna. Herren säger till Mose om hans bror Aron och dennes söner: Du "skall smörja dem och viga dem till präster och helga dem, så att de kan tjäna som präster åt mig" (2 Mos 28:41).¹⁰

I Sakarja bok talar Herren med prästen Josua om "Telningen" som han ska låta komma:¹¹ "Hör Josua, du överstepräst, du och dina medbröder som sitter här inför dig, dessa män skall vara ett tecken: Se, jag skall låta min tjänare Telningen komma. Se den sten som jag har lagt inför Josua! ... Och jag skall utplåna detta lands missgärning på en enda dag" (Sak. 3:8-9).¹² Här finns en uttrycklig referens till den prästerliga uppgiften att bringa försoning för synd. Härigenom klargörs att Telningen har tilldelats en sådan uppgift av särskilt dramatisk och betydelsefull art. På en enda dag ska hela folkets synd utplånas!¹³

b. Den smorde kungen

Även flera av kungarna i Gamla testamentet smordes till sitt ämbete. Herren hade i förväg sagt till Samuel att han till kung för sitt folk Israel skulle smörja "en man från Benjamins land" (1 Sam. 9:16). Det gjorde han också. Det var Saul. Han blev smord till furste över Israel (1 Sam. 10:1). Det är tydligt att det är Gud som väljer Saul till kung. Detsamma gäller för David. Samuel instrueras att till kung smörja "den jag visar dig" (1 Sam. 16:3). Det är prästen Sadok som smörjer en av Davids söner, Salomo, till kung (1 Kung. 1:39). Även om andra kungar berättas att de blev smorda, exempelvis Jehu (2 Kung. 9:6). I samtliga nämnda fall är det tydligt att den smorde står i Herrens tjänst. I Daniels bok finns en referens till "den Smorde Fursten" som kommer (Dan. 9:25).¹⁴

Av Psalm 2 förstår vi att Herrens anspråk på att vara överordnad alla jordiska herrar och den slutlige regenten även gäller hans smorde,

*Det var
faraos
misstag att
han gjorde
anspråk på
att få sista
ordet mot
Herren*

Messias: "Jordens kungar reser sig och furstarna rådslår med varandra mot HERREN och hans Smorde" (2:2): Guds respons blir: "Det är jag som har insatt min konung på Sion, mitt heliga berg" (2:6). Herren har fattat ett beslut som ingen jordisk makthavare kan sätta sig upp mot.¹⁵

Denne kommande konung har likheter med Herren, som vi möter honom hos Mose. Herren gör anspråk på att bli åtlydd av den egyptiske kungen. Mose och Aron går till farao och säger på Guds uppdrag (2 Mos. 5:1): "Så säger HERREN, Israels Gud: Släpp mitt folk, så att de kan hålla högtid åt mig i öknen!" Det är en uppmaning som farao förväntas följa. Det gör han nu inte. Det är han som är farao och det är han som bestämmer. Varför skulle han rätta sig efter en uppmaning från sina undersåtars gud? Farao svarade därför Mose: "Vem är HERREN? Skulle jag lyssna på honom och släppa Israel? Jag känner inte HERREN, inte heller tänker jag släppa Israel" (2 Mos. 5:2). Det är klara besked. Men Herren ger sig inte och får sista ordet, visar det sig. Det har han också rätt till som hela jordens Herre. Det var faraos misstag att han gjorde anspråk på att få sista ordet mot Herren.

Vi kan därför dra slutsatsen att Herrens Smorde är en enastående kung som likt Herren kommer att ges en sådan ställning som för med sig anspråk på världsherravälde och "all makt i himlen och på jorden".¹⁶

Inom kungens behörighet ligger också uppgiften att vara domare. I Psaltarens nionde psalm heter det: "Han [HERREN] skall döma världen med rättfärdighet, skipa rätt bland folken med rättvisa" (Ps. 9:9). Jeremia skriver: "Se, dagar skall komma, säger HERREN, då jag skall låta en rättfärdig telning växa upp åt David. Han skall regera som kung och handla med vishet, han skall utöva rätt och rättfärdighet i landet" (Jer. 23:6). Den smorde kungen har med andra ord domsrätt.¹⁷

c. Den smorde profeten

Slutligen förekommer det att profeter smörjs. Herren ger profeten Elia uppgiften att smörja Elisa till profet i sitt ställe (1 Kon 19:16).¹⁸

I Mose finner vi en stor och unik ledare och profet. Han ges ett hisnande omdöme: "I Israel uppstod inte mer någon profet lik Mose, någon som Herren kände ansikte mot ansikte" (5 Mos. 34:10). Mose framstår som den störste av Herrens alla profeter. Dock nämns inte att han smordes till uppgiften - även om det är klart att Gud hade valt ut honom till sin tjänare och profet. Och det är Mose som vidareförmedlar Herrens löfte om en kommande stor profet (5 Mos. 18:15 ff.). Om den profeten sägs att han skall vara lik Herren (18:15). Men profeten skall också vara lik Mose: "och jag skall lägga mina ord i hans mun, och han skall tala till dem allt vad jag befäller honom" (18:18). Mose blir här en tydlig förebild till den kommande profeten, den kommande Messias, ett Guds utvalda språkrör.

d. Messias – Herrens präst, kung och profet

Den nytestamentliga beteckningen "Messias" kan mot denna bakgrund sammanfattningsvis sägas avse just prästen, kungen eller profeten så som de förekommer i Gamla testamentet som profetior eller förebilder till denne "Herrens Smorde". Det gemensamma för dessa ämbetsmän eller uppdragstagare är att de står i Herrens tjänst. Smörjelsen framstår närmast som det yttre tecknet eller bekräftelsen på Guds kallelse. Det är Gud som ger uppdraget och som utser sina tjänare. Det gäller även för Herrens tjänare *par excellence*, Messias.¹⁹

Denna bakgrund till det nytestamentliga begreppet Messias grundar sig på den rent språkliga anknytningen till det hebreiska ordet *masiah* och dess betydelse. Men Messias står i NT för något som är mer vittomfattande än så: Messias är ett sammanfattande begrepp för vad Gud har utlovat i GT – alldeles

särskilt i den mån det är knutet till en person. Så gott som alla Guds löften till sitt folk Israel kan knytas till och sammanfattas i Messias-begreppet. Det är också vad NT uttryckligen säger när de påstås alla syfta på Jesus: "Alla Guds löften har i honom fått sitt ja" (2 Kor 1:20a). Det är också honom, Jesus Kristus, som Paulus och hans medarbetare har predikat (2 Kor. 1:19).

3. VAD MER HADE GUD LOVAT?

Det är inte helt enkelt att kortfattat beskriva vad Gud hade lovat i de gamla Skrifterna (GT) – även om vi bortser från begreppet från *masia*. Hans löften löper som en röd tråd genom hela GT men de vecklar också ut sig och blir till en bild av vad Gud ställer i utsikt. Det är en mosaik vars mönster är både tydligt och hemlighetsfullt. Messiasbilden som tecknas var såväl uppenbar – så att många var på det klara med vem Jesus var – som ofullständigt uppfattad – så att Jesus ständigt förbryllade sina lärjungar och fyllde folket med häpnad.

a. Sonen

De första löfterna finns redan på Bibelns första blad. Efter syndafallet talar Gud till ormen, som Gud gör till kvinnans och hennes avkommas fiende. Avkomman sägs skola krossa ormens huvud och ormen ska hugga "honom" i hälen (1 Mos 3:15). Här ges det första löftet om seger över ormen – dvs. djävulen – han som blev orsak till det katastrofala syndafallet.²⁰

b. Abrahams son

Det är just avkomme- eller sonbegreppet som upprepat återkommer och dominerar i Gamla testamentets framställning av Guds löften om förändring och återupprättelse av det som gick förlorat i fallet. Inte minst vad gäller Abraham är fokus på sonen, löftessonen. Herren säger till Abraham redan när han först

kallas "I dig skall alla släkter på jorden bli välsignade" (12:3).

Senare kombineras och kompletteras det med löftet om en son till den barnlöse Abraham: "en som kommer från din egen kropp skall bli din arvinge" (15:4).²¹

Löftet om välsignelse är egentligen alldeles häpnadsväckande anspråksfullt. Abraham sägs skola bli källan till välsignelse för alla människor. Hur skall det gå till? Det kan man verkligen fråga sig.²²

Det finns andra tydliga exempel på löften och profetior i GT som ger substans åt den levande Messias-förväntan som var mycket framträdande på Jesu tid.

c. Davids son

Messias skulle vara Davids son. I 2 Samuelsboken läser vi om att profeten Natan får i uppgift att gå till David och säga: "När din tid är ute och du vilar hos dina fäder, skall jag efter dig upphöja den avkomling som skall utgå ur ditt liv, och jag skall befästa hans kungadöme. Han skall bygga ett hus åt mitt namn, och jag skall befästa hans kungatron för evigt. Jag skall vara hans fader och han skall vara min son. Om han gör något orättfärdigt skall jag straffa honom med ris, så som människor brukar, och med plågor som drabbar människors barn. Men min nåd skall inte vika från honom, så som jag lät den vika från Saul, som jag lät vika för dig. Ditt hus och ditt kungadöme skall bestå inför mig till evig tid, ja, din tron skall vara befäst för evig tid" (2 Sam. 7:12-16). David får löftet – inte bara att hans avkomling skall bygga det hus åt Herren som David velat bygga utan även – att hans kungadöme skulle vara utan slut. Det skulle alltid finnas en ättling till David på Israels tron.²³

För den händelsen att Juda blir bortförd i fångenskap till Babel och det inte längre är möjligt för någon Davids ättling att

sitta på tronen i Jerusalem, finns ett ord av Jesaja som pekar längre fram i tiden: Den gammaltestamentliga läsningen på juldagen talar om att "ett barn blir oss fött och en son blir oss given. På hans axlar vilar herradömet" (Jes. 9:6). Denne son skall bära namnet "Fridsfurste" och hans rike skall bli stort "och friden utan slut över Davids tron". "Det skall befästas och stödjas med rätt och rättfärdighet från nu och till evig tid" (Jes. 9:7). Det är den evige kungen, Davids son, vi möter på nytt.

Även vid en tid när Isais, Davids fars, stam kan betraktas som avhuggen och uppfyllelsen av Guds löfte ställas i fråga, talas om en telning eller ett rotskott som ska skjuta upp ur den stubben: "Men ett skott skall skjuta upp ur Isais avhuggna stam, en telning från hans rötter skall bära frukt" (Jes. 11:1).

d. Davids son i NT

Lukas är glasklar med vad han avser när han berättar om vad ängeln Gabriel sade till Maria om barnet hon skulle bära och föda. Det är i Jesus som uppfyllelsen av Guds löfte till David – som efter tusen år såg ut att ha kommit av sig – kommer att ske: "Han skall bli stor och kallas den Högstes Son, och Herren Gud skall ge honom hans fader Davids tron. Han skall vara konung över Jakobs hus för evigt, och hans rike skall aldrig få något slut" (Luk. 1:32-33).

Jesus erkändes också av sin samtid allmänt som "Davids son". När Jesus hade väckt dottern till en synagogföreståndare upp från döden och Jesus gick därifrån, följde två blinda efter honom. De behövde hans hjälp och därför ropade de på Jesus. När de tilltalade honom kallade de honom just "Davids son"! De hade med andra ord uppfattningen att de hade att göra med Messias, den son till David som Gud talat om som en evig regent på Davids tron.

Trots att Jesus strängt sade till dem att inte berätta om vad de upplevt, gick de och spred

ut saken i hela området (Matt. 9:27-31). Säkert var det därefter fler än de tidigare blinda som blev övertygade om att han verkligen var Davids son. Många fler var naturligtvis undrande: När Jesus hade botat en som var blind och stum lät inte reaktionerna vänta på sig: "Och allt folket blev utom sig av häpnad och sade: 'Kanske är han Davids son?'"²⁴

När Jesus rider in i Jerusalem är det just den uppfattningen som kommer till uttryck i de rop som följde honom: "Hosianna, Davids son!"²⁵ Jesus är Davids son, Messias. Matteus är den som börjar sitt evangelium – och därmed hela NT – just med att presentera Jesus Kristus som såväl Davids son som Abrahams son (Matt. 1:1). Jesus ställer frågan till fariséerna: "Vad anser ni om Messias? Vems son är han?" Det svar Jesus får är entydigt: "Davids" (Matt. 22:42). Det betyder att den gängse uppfattningen vid den tiden var att beteckningen Davids son var liktydig med Messias.

e. Herrens lidande tjänare

Efter sin uppståndelse talar Jesus med sina lärjungar om att profetorden om Herrens tjänare, Messias, inte enbart talar om kungens makt och härlighet. Lärjungarna berättar om Jesus från Nasaret och det som hänt honom. Han hade dömts till döden och korsfäst: Deras kommentar var: "Men vi hade hoppats att han var den som skulle frälsa Israel" (Luk. 24:21). De talar också om att de fått det chockerande beskedet att Jesu kropp var borta – om man kunde tro kvinnorna som varit vid graven. Jesus måste då påpeka att profeterna talar även om lidande för Messias: "Han sade till dem: 'Så oförståndiga ni är och tröga till att tro på allt som profeterna har sagt. Måste inte Messias lida detta för att gå in i sin härlighet?' Och han började med Mose och alla profeterna och förklarade för dem vad som var sagt om honom i alla Skrifterna" (Luk. 24:25-27).

Vilka ställen kan Jesus då ha hänvisat till? Säkert har det varit Jesaja 53: "Som en späd planta sköt han upp inför honom, som ett rotskott ur torr jord." Så långt känner vi igen talet om Telningen. Men sedan fortsätter det i moll. "Han hade varken skönhet eller majestät. När vi såg honom var hans utseende inte tilldragande. Han var föraktad och övergiven av människor, en smärtornas man och förtrogen med lidande, lik en som man skyler ansiktet för, så föraktad att vi räknade honom för intet" (Jes. 53:2-3).

Det är ett tal som inte passar en kung. Men här fanns det ett uppdrag som det ligger närmare till hands att associera med den smorde prästen än kungen. Och vi har i minne Sakarja ord om skuld som skulle försonas och missgärning som skulle utplånas: "Men det var våra sjukdomar han bar, våra smärtor tog han på sig, medan vi höll honom för att vara hemsökt, slagen av Gud och pinad. Han var genomborrad för våra överträdelsers skull, slagen för våra missgärningars skull. Straffet var lagt på honom för att vi skulle få frid, och genom hans sår är vi helade. Vi gick alla vilse som får, var och en gick sin egen väg, men all vår skuld lade Herren på honom" (Jes. 53:4-6).

Lidande och förnedring väntar Herrens tjänare: "Han blev misshandlad, men han ödmjukade sig och öppnade inte sin mun. Lik ett lamm som förs bort till att slaktas, lik ett får som är tyst inför dem som klipper det, så öppnade han inte sin mun. Genom våld och dom blev han borttagen. Vem i hans släkte besinnar att när han rycktes bort från de levandes land, blev han plågad på grund av mitt folks överträdelse?"²⁶ Kan det sägas tydligare? Jesus tyckte inte det. Därför kallade han Emmauslärjungarna för oförståndiga och troströga.²⁷

3. MESSIAS I NT

Det är alltså i vissa delar av NT som vi återfinner beteckningen Messias – utan

närmare förklaring. Messias-förväntan levde vid den tid NT skildrar. Så fantastiskt det är att denna förväntan levde just när Jesus föddes, när Gud sände sin Son till jorden och lät honom födas som ett litet barn. Därmed fanns ju också möjligheten för människor att känna igen eller identifiera Jesus som Messias. Den möjligheten hade inte funnits utan den Messias-förståelse som då fanns och som i stor utsträckning byggde på den samlade undervisningen i GT om den utlovade Herrens Smorde, Sonen och Telningen.

a. Människosonen

Även andra Messias-beteckningar förekommer flitigt i NT, till exempel Människosonen, Guds son. Jesus talar om sig själv som Människosonen. Jesus betonar att han är människa, en människoson. Men begreppet förekommer även i GT och där står det inte för det mänskliga utan för det gudomliga (Dan. 7:13, 10:16).²⁸ Det har Jesus alldeles säkert varit klar över och hans användning av beteckningen Människosonen om sig själv bär därför inte endast betydelsen av att han är en verklig människa.

Vi vet, och det är vår tro, att den andra personen i gudomen, Sonen, verkligen blev människa. NT är tydligt på den punkten.²⁹ Även om så är fallet är jag inte övertygad om att det är den enda eller ens alltid den primära betydelsen av den i NT så vanliga beteckningen "Guds son". Det vill säga att "Guds son" inte nödvändigtvis betyder "Guds Son", som det gör i till exempel Joh. 3:16. Många gånger är det i stället just Messias-begreppet som avses.

NT:s budskap är således att Jesus är Messias. Det är ett viktigt budskap till judarna men också för hedningarna. Även om Paulus när han talar till icke-judar inte börjar i Skrifterna, är NT riktat till alla människor, judar likaväl som icke-judar.³⁰

Genom NT öppnas GT med sin under-

visning om Sonen, Messias även för hedningarna.

b. Jesus är Kristus

På grekiska kallades Jesus därför för "Kristus", "Jesus Kristus" eller "Kristus Jesus". Denna benämning blir liktydig med en bekännelse, den kortaste kristna bekännelsen: Jesus är Kristus (eller Messias). Därför kallades de troende för kristna, vilket skedde först i Antiokia (Apg. 11:26). De kristna är de på Kristus (eller Messias) troende. Det vill säga att de tror att Jesus är Messias.

För att förstå innebörden av Messias-begreppet som det används i NT, är det – som vi tydligt sett – helt nödvändigt att ha tillgång

till GT. Därför har en stor del av denna artikel om Messias i NT behandlat GT:s undervisning om Messias. De båda bibeldelarna framstår vad gäller huvudbudskapet om Jesus som Messias som oskiljbara och ömsesidigt inbördes beroende.

Peter Henrysson

Redaktör för Begrunda, Lund

1 I exempelvis arian "I know that my Redeemer liveth" (Job 19:25-26) vävs orden ur den gammaltestamentliga Jobs bok samman med ord av Nya testamentets (NT:s) stora apostel, Paulus, på ett underbart och frimodigt sätt. Den andra delen av arian avslutas med just de orden av Job: "Jag vet att min återlösare (förlossare) lever." Strofen följs omedelbart av Paulus ord i 1 Kor. 15:20 [För] "nu har Kristus uppstått från de döda som förstlingen av de insomnade". ("I know that my Redeemer liveth. For now is Christ risen from the dead, the first fruits of them that sleep.") Orden ur Jobs mun får ett nytt djup och förklarar innehåll när de i Händels verk placeras på den grund som heter Kristi faktiska och historiska uppståndelse från de döda. Det är inget hinder att det i tid ligger kanske två tusen år mellan Jobs vittnesbörd och Paulus ord. I ljuset av Kristi uppståndelse kan varje kristen stämma in i Jobs frimodiga bekännelse.

2 När Lukas presenterar Jesus som nyfödd i julevangeliet är änglarnas budskap till herdarna: "Ty i dag har en Frälsare blivit född åt er i Davids stad, och han är Messias, Herren" (Luk. 2:11). I Matteus evangelium liksom i Markus frågar Jesus sina lärjungar vem de menar honom vara. Petrus svarar: "Du är Messias, den levande Gudens Son" (Matt. 16:16, Mark. 8:29).

3 Även den samariska kvinna som möter Jesus vid Sykars brunn

vittnar om att Messias var väl känd även utanför judarnas krets: "Kvinnan sade till honom: 'Jag vet att Messias skall komma, han som kallas Kristus. När han kommer, skall han förkunna allt för oss'" (Joh. 4:25).

4 Matt. 2:4 m.fl.

5 Mark. 8:29 m.fl.

6 Luk. 2:11 m.fl.

7 Joh. 1:20 m.fl.

8 Apg. 2:36 m.fl.

9 I Folkbibeln (SFB) – till skillnad från Bibel 2000 – står [Herrens] smorde med stort S för att markera den messianska innebörden.

10 Se vidare 3 Mos 8:12: "Han [Mose] hällde en del av smörjelseoljan på Arons huvud och smorde honom för att helga honom." Det framgår att prästen står i Herrens tjänst, vilket tydliggörs genom smörjningen. I Psalm 110 talas det om en, om vilken Herren har beslutat att han skall vara präst för evigt. Det är ett tydligt bidrag till GT:s Messias-bild (Ps. 110:4). Det är en referens – inte till präster i plural utan – till en enastående präst.

11 Telning betyder barn, avkomma eller rotskott (SAOL).

12 I not till Sak. 3:8 i Bibel 2000 står om "min tjänare" och "Telningen": "Beteckningar för Messias; se Jer. 23:5, 33:15 och

jfr Jes. 11:1 f." Uttrycket telning förekommer således inte endast hos Sakarja.

13. Vi får en bekräftelse på att vi är inne på rätt spår när Herren några kapitler senare hos Sakarja återkommer till talet om Telningen, och det sägs att han ska bygga Herrens tempel, sitta på sin tron och regera. Det uttalas även att han ska vara just en präst som regerar (Sak. 6:12-13): "Så säger HERREN Sebaot: Se en man, hans namn är Telningen. Under honom skall det gro, och han skall bygga HERRENS tempel. Ja, det är han som skall bygga HERRENS tempel. Han skall vinna härlighet och sitta på sin tron och regera. En präst skall han vara på sin tron ...".

Om vi återvänder till kapitel 3 hos Sakarja, sägs inte direkt att det är genom "Telningen" som landets "missgärning skall utplånas på en enda dag". Det står att Herren skall göra det. Men profetian står i sammanhanget med Telningen (Sak. 3:9). Här – liksom i Psalm 110, vars inledning handlar om den evige konungen – flyter prästämbeter samman – eller kombineras – med regentens ämbete. Redan den smordes egenskap av att vara smord, som tecken på att han står i Herrens tjänst, knyter ihop prästen med kungen i Messias-beteckningen.

Det förtjänar att påpekas att till prästens främsta uppgifter hörde just att bära fram offer till Herren för att bringa försoning för folkets synder. Det skedde särskilt en gång om året på den stora försoningsdagen (3 Mos. 16:1-34).

14 Det är en tydlig Messias-profetia där just kungaämbetet avses. Denne har en uppgift när Jerusalem återställs och åter byggs upp och är den som har att göra slut på överträdelse, försona skuld och föra fram en evig rättfärdighet (Dan. 9:24).

15 Denne Herrens Smorde kallas i psalmen även för Guds Son. Till kungar och domare på jorden ges uppmaningen att handla vis: "Tjäna HERREN med fruktan och gläd er med bävan! Ge Sonen hyllningskys, så att han ej blir vred och ni går under på er väg, ty snart kan hans vrede upptändas. Saliga är alla som flyr till honom" (Ps 2:11-12).

16 Matt. 28:18

17 Paulus anknyter till detta tema i ett tal på Areopagen i Aten. Han talar där om att Gud har bestämt en dag då han skall "döma världen med rättfärdighet genom en man som han i förväg har bestämt därtill. Det har han bekräftar för alla människor genom att låta honom uppstå från de döda" (Apg. 17:31, NT81). Det är med andra ord Jesus som Gud har utsett till världens domare.

18 Vi kan utgå från att så också verkligen skedde även om det visserligen inte står att Elia verkligen smorde Elisa till sin efterträdare som profet. Vad som uttryckligen berättas är att Elia kastade sin mantel över Elisa (19:19).

19 Även i Luthers lilla katekes med kort utveckling (1878) återfinns vi just dessa tre uppgifter eller ämbeten som svar på frågan: Hur ska vi se på vår Frälsares återlösningsverk? (nr. 118) Svar: Som världens gudomlige profet, överstepräst och konung.

20 Upp. 12:9 enligt en kommenterande not i Folkbibeln (SFB). Notens fortsätter: Segraren "presenteras efter hand närmare, i Första Moseboken som Abrahams, Isaks och Jakobs avkomma, i Psaltaren som både Davids son och Davids Herre, i Jesaja som jungfruns son och telningen från Isais rot, i Mika som den evige som kvinnan skall föda i Betlehem."

21 Längre fram förklarar Gud närmare att han skall ge Abraham en son också med Sara. Det är denne som är löftessonen "och du skall ge honom namnet Isak", säger Herren till Abraham (1 Mos.

17:16, 19, 21). Det blir också som Herren lovat (21:1-3)

22 Och det är inte en enstaka gång som Gud uttalar just löftet om välsignelse av globala dimensioner. Det upprepas till Abraham: "I honom skall alla folk bli välsignade" (18:18). Det bekräftas på nytt till honom efter att Gud satt honom på prov (22:17). Efter Abraham upprepas det till Isak: "Och i din avkomma skall alla jordens hednafolk bli välsignade" (26:4). Här är hedningarna uttryckligen innefattade i löftet. Jakob får höra detsamma (28:14). Det är i själva verket så att vi här lokaliserat den röda tråden i framställningen i Bibelns första bok.

23 Löftet till David upprepas i Psaltaren 89: "Jag har slutit ett förbund med min utvalde, med ed har jag lovat min tjänare David: Din ätt skall jag låta bestå för evig tid och bygga din tron från släkte till släkte" (Ps. 89:4-5).

24 Matt. 12:23

25 Matt. 21:9

26 Jes. 53:7-8

27 Psalm 22 talar mycket om Messias lidande: "Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig? Jag brister ut och klagar, men min frälsning är fjärran" (Ps. 22:2). Fortsättningen är precis som en närbild från korsfästelsens plåga på Golgata: "Jag är lik vatten som hålls ut, alla mina leder har skilt åt. Mitt hjärta är som vax, det smälter i mitt inre. Min kraft är uttorkad som en lerskära, min tunga fastnar i gommen, du lägger mig i dödens stoft. Hundar omger mig, de ondas hop omringar mig, mina händer och fötter har de genomborrat. Jag kan räkna alla mina ben, de ser på mig, de stirrar. De delar mina kläder mellan sig och kastar lott om min klädnad" (Ps 22:15-19). Andra exempel finns men dessa två är de mest grafiska.

28 Dan. 7:13-14: "I min syn om natten såg jag, och se, en som liknade en människoson kom med himlens skyar, och han närmade sig den Gamle och fördes fram inför honom. Åt honom gavs makt och ära och rike, och alla folk och stammar och språk måste tjäna honom. Hans välde är ett evigt välde som inte skall ta slut, och hans rike skall inte förstöras." Dan. 10:16: "Och se, han som var lik en människoson rörde vid mina läppar. Då öppnade jag min mun och sade till honom som stod framför mig: 'Min herre, genom synen har stor ångest gripit tag i mig, och jag har inte någon kraft kvar.'"

29 Joh 1:1, 14

30 Se Paulus tal till hedningar i Lystra och Aten (Apg 14:15-17 resp. 17:22-31).